

ÖZEL FİNANS KURUMLARININ HUKUKİ YAPISI**

Doç. Dr. ZÜHTÜ AYTAÇ*

I — GENEL OLARAK

1. Kavram ve Kuruluş Amacı

19 Aralık 1983 tarihinden itibaren ülkemizde anonim ortaklık türlerine bir yenisi daha eklenmiş bulunmaktadır. Bankalar, Sigorta Ortaklıkları, Dış Ticaret Şirketleri ve Finansal Kiralama (Leasing) Şirketleri gibi “Özel Finans Kurumları” da, özel olarak düzenlenen anonim ortaklıkların bir örneğini oluşturmaktadır.

Son yıllarda Türkiye'nin petrol üreticisi ve ihracatçısı İslâm ülkeleriyle olan ticari ve ekonomik ilişkilerinde görülen artış, yeni mali yöntemlerin benimsenmesine ve uygulanmasına yol açmıştır. Uluslararası gelişmelerin yanısıra, iç piyasada da, manevî inançlara bağlı olarak atıl tutulan tasarruf ve kaynakları değerlendirme eğilimleri, bu yeni yöntemlerin ve kurumların düzenlenmesine etken olmuştur.

Sistem, önceleri bir menkul kıymet türü olarak “kâr ortaklığı belgesi” ve “kâr ve zarar ortaklığı belgesi”nin düzenlenmesi ile başlatılmıştı. Daha sonra, kâr ve zarara katılma esasının fon toplamada ve amacın gerçekleşmesinde yararlı olduğu görülerek, sistem genişletilmiş ve bankalar dışında özel bir mali kurumun oluşturulmasına karar verilmiştir.

Fonksiyonlarına bağlı olarak “İslâm Bankacılığı” veya “Faizsiz Bankacılık” olarak da adlandırılan özel finans kurumları, kâr ve zarara katılma esasına göre, ülke içinden ve dışından fon toplayan ve topladıkları fonları yine bu esasa dayalı olarak çeşitli yollarla kullanabilen kuruluşlardır. Zaman içerisinde yapılan çeşitli düzenlemelerle, yapabilecekleri iş ve işlemlerin kapsamı genişletilen bu kuruluşlar, hemen hemen tüm banka işlemlerini yapabilmekte ve “banka benzeri”, özellikle “yatırım bankası benzeri” bir kuruluş şeklinde gö-

* A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Ticaret Hukuku Öğretim Üyesi

** Bu inceleme Mart 1986 itibarıyla kaleme alınmış ve bu tarihte yayına verilmiştir.

rünmektedirler. Temel özellik ve fark; islâmi esaslardan hareket ederek, "faiz" yerine "kâr ve zarara katılma" esasına göre çalışmalarında, fon kullanımında başvurulan yöntemlerde ve çalışma sisteminde toplanmaktadır. Bu temel farklılıklar da, bankalardan ayrı olarak düzenlenmelerini zorunlu kılmıştır.

Özel Finans Kurumları Kurulması Hakkında 83/7506 sayılı Kararname Eki Karar'ın¹ birinci madde ikinci fıkrasında; "Bu kurumlar sermayelerine ilâveten yurt dışından ve içinden özel cari hesaplar ve kâr ve zarara katılma hakkı veren hesaplar yolu ile fon toplayıp ekonomiyeye fon tahsis etmek amacıyla faaliyet gösterir ve toplanan fonları, tebliğlerle belirtilecek usullerle, her türlü ziraâ, ticari faaliyetlerin ve hizmetlerin finansmanında, ortak yatırımlarda, yurt dışı teminat mektupları verilmesinde, ihracat ve ithalatın finansmanında, yatırımlara ilişkin ekipmanların temin edilip, firmalara taksitle satılması veya kiraya verilmesi gibi hususlarda kullanılabılır" ifadesi yer almaktadır.

Görüldüğü gibi fonların kullanımında geniş bir kapsam öngörülmüştür.²

2. Ortaklık Türü

Genel olarak yurt içinden veya yurt dışından "cari hesaplar" veya "kâr ve zarara katılma hesapları" yoluyla fon toplayıp, ekonomiyeye yine öngörülen çok çeşitli yollarla fon sağlayacak veya tahsis edecek olan bu kuruluşların anonim ortaklık şeklinde organize edilmeleri öngörülmüştür. Gerçekten de ülkemizde, bankacılık, sigortacılık, finansal kiralama gibi, özel finans kurumlarının yapacakları işlerin de niteliği gözönüne alındığında, anonim şirket türünün seçilmesi doğal bir sonuç olacaktır. Gerek sermaye gerekse organsal yapı bakımından anonim şirketler, özel finans kurumları için en uygun ortaklık şeklinde görülmektedir.

Düzenlemelerde Türk Ticaret Kanunu'nun temel organları bazı değişikliklerle muhafaza edilmiştir.

Özel finans kurumlarının asgari 100 ortaklı bir anonim ortaklık olarak kurulmaları öngörülmüş ve 3182 sayılı Bankalar Kanununun

¹ RG. 19.12.1983 tarih ve 18253 mükerrer sayı.

² Özel finans kurumlarının kuruluş amacı ve sistemin esasları konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. GÜNAL, V., Özel Finans Kurumları, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, Konferans Serisi, Ank. 1984; ayrıca karşı. SÖYLEŞİ, Faizsiz Bankacılık, Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, Yıl: 22, Sa. 5, Mayıs 1985, s. 13 vd.; BULUTOĞLU, K., İslâm Bankacılığı ve Türkiye'de Uygulaması, Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, Yıl: 22, Sa. 4, Nisan 1984, s. 43 vd.

5. maddesine paralel bir düzenleme yapılmıştır. (Kararname Md. 3) "En az 100 pay sahibi" şartının gerekçesini, Bankalar'dakine benzer şekilde açıklamak mümkündür. Dolayısıyla, asgari 100 ortak aranmasını, bu kuruluşların mutlaka halka açık bir ortaklık olarak düşünüldüğü şeklinde yorumlamak yanlış olur.³

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 11. maddesi gereğince, ortak sayısı 100'den fazla olan anonim ortaklıkların hisse senetleri halka arz edilmiş sayılır ve bu ortaklıklar bir takım yükümlülüklerle tabi olurlar. Sermaye Piyasası Kanunu, en az 100 ortaklı kurulması gereken Bankaları, sadece aracılık ve sermaye piyasası yardımcı kuruluş faaliyeti ile sınırlı olarak kanun hükümlerine ve yükümlülüklerine tâbi tutmuş⁴ ve özel kanunla kurulan anonim ortaklıklarla ilgili hükümlerin saklı olduğunu belirtmiştir. Özel finans kurumlarına ilişkin düzenlemelerde bu konuda bir hüküm mevcut olmadığı ve Sermaye Piyasası mevzuatında da bankalardakine benzer bir düzenleme yapılmadığı için, 100'den fazla ortaklı finans kurumlarının kanun kapsamına girmesi gündeme gelebilir ve bu kurumların yaplarına bağlı olarak çeşitli tartışma ve sorunlar ortaya çıkabilir. Çözüm, kurumlara ilişkin olarak yapılacak karar ve tebliğ düzenlemelerinde açık hüküm getirmektir.

Kararname kurumlar için TTK. dan farklı olarak, asgarî sermaye değil, en az 5 milyar TL. olması gereken "asgari ödenmiş sermaye" öngörmüştür.⁵

Kurumların, TTK. da öngörülen diğer anonim ortaklıklardan farkları sadece sermaye konusunda olmayıp, diğer birçok noktalarda da önemli, farkları bulunmaktadır ki, bunlara incelememizin diğer kısımlarında değineceğiz.⁶

³ Bu konuda karşı. KALPSÜZ, T., Banka Ortaklığı, Bankalar ve 70 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname Sempozyumu, Ank. 1984, s. 146 ve TEKİNALP, Ü., 70 Sayılı Bankalar Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Türk Ticaret Kanunu, Aynı Sempozyum, s. 5 ve 18.

⁴ Md. 50 ve Sermaye Piyasası Kurulu Seri: I No: 1 Tebliği Md. 16.

⁵ Bkz. TTK. md. 272; ayrıca karşı. Bankalar Kanunu md. 5/e; 7597 sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkında Kanun md. 2; 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu md. 11.

⁶ 1986 Mart ayı itibarıyla izin verilen ve faaliyetine devam eden iki özel finans kurumu bulunmaktadır. Birincisi, 21 Ocak 1985 tarihinde faaliyete başlayan "AL BARAKA TÜRK ÖZEL FİNANS KURUMU A.Ş." dir. 5 Milyar TL. sermaye ile kurulmuş olup, sermayesinin % 80'i yurt dışından sağlanmıştır. Büyük ortakları arasında Al Baraka Yatırım ve Kalkınma Kurumu ve çeşitli İslâm Bankaları yer almaktadır.

Diğeri, 2 Nisan 1985 tarihinde çalışmalarına başlayan "FAİSAL FİNANS KURU-

II — YASAL DÜZENLEME

Özel finans kurumlarına ait düzenlemelerin temelini, 70 sayılı Bankalar Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 90. ve halen yürürlükte olan 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 96. maddesi oluşturmaktadır. Kararnamenin 90. maddesinde, bankalar dışındaki mali kuruluşların kuruluş ve faaliyetlerinin kararnameye tâbi olmayacağı ve bunların tabi olacağı esasların Bakanlar Kurulu'nca tesbit olunacağı öngörülmekteydi. Yeni Kanunun 96. maddesi de aynı hususları düzenlemekle birlikte, Bakanlar Kurulunun yetkilerini ve TTK.nunun uygulanmasını göstermeye yönelik olarak biraz daha geniş kaleme alınmıştır.⁷ İşte, özel finans kurumları, Bankalar Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 90. maddesine ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanununa dayanılarak düzenlenmiştir.⁸

Bakanlar Kurulu 17 maddeden oluşan ilk düzenlemesini 16.12.1983 tarih ve 83/7506 sayılı Kararname ile yapmıştır.⁹

Kararnamenin 15. maddesinde çeşitli konularda düzenleme yapmaya Başbakanlık yetkili kılındığı için, ikinci düzenleme olarak Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın, "Özel Finans Kurumları Kurulması Hakkında 83/7506 Sayılı Kararname Eki Karara İlişkin Tebliğ"¹⁰ gösterilebilir. Özel Finans Kurumları düzenlemeleri içinde en kapsamlı olanı bu tebliğdir.

Üçüncü düzenleme Kararnamenin 2, 7, 9 ve 15. maddelerini değiştiren ve RG. 21.3.1984 tarih ve 18348 sayılı nüshada yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararıdır.

MU A.Ş." olup, 5 milyar TL. sermayeli kurulmuştur. Kurum, Dar-Al-Maal Al İslâmi Grubu'nun bankacılık sektörüne bağlıdır.

Her iki kurumun da kuruluş izinleri 5.8.1984 tarihli ve 18480 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁷ Bankalar Kanunu'nun 96. maddesi aynen şöyledir: "1. Bankalar dışındaki mali kuruluşların kuruluş ve faaliyetleri bu kanuna tabi değildir. 2. Bu kurumların kuruluşlarına, faaliyetlerine, organlarına, tasfiyelerine, Türk Ticaret Kanunu'nun ve diğer mevzuatın çeke ilişkin hükümlerine tabi olup olmayacağı Bakanlar Kurulu'nca düzenlenir. Düzenleme dışı kalan hususlarda, Türk Ticaret Kanunu ve ilgili diğer kanun hükümleri uygulanır."

⁸ Şüphesiz, özel finans kurumlarına ilişkin düzenlemelere aykırılığın müeyyidesi ve cezai sorumluluk, 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun ve buna ilişkin kararlara (özellikle 30 sayılı Karara —7.7.1984 tarihli ve 18451 Sayılı RG—) dayanmaktadır.

⁹ Düzenleme RG. nin 19.12.1983 tarih ve 18256 mükerrer sayısında yayımlanmıştır.

¹⁰ RG. 25.2.1984 tarih ve 18323 sayı.

Dördüncü hukukî kaynak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın konuya ilişkin 1 No.lu Tebliği olarak karşımıza çıkmaktadır.¹¹

Müteakip bir düzenleme, özel finans kurumlarının, kredi temini ile diğer döviz işlemlerine aracılık etme imkânını sağlayan Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığı'nın 85-30/7 sayılı "Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 30 sayılı Karara İlişkin Tebliğ"dir.¹²

Nihayet, başka bir düzenleme olarak, özel finans kurumlarının genel kurullarında Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın temsilci bulundurması, kurumların çek ile ilgili hükümlere tâbi olacağı hususlarını kapsayan ve 83/7506 sayılı Kararname'ye ek hükümler getiren Bakanlar Kurulu Kararı¹³ gösterilebilir.

Finans kurumları ile ilgili olarak özel düzenlemeler Mart 1986 itibariyle bu sıraladıklarımızdan ibarettir. Adı geçen düzenlemelerin dışında özel finans kurumları genel hükümlere tâbi olacaktır.

Hemen belirtilmesi gerekli nokta, banka benzeri bir kuruluş olmalarına rağmen, bunlar hakkında Bankalar Kanununun uygulanmayacağıdır. O halde genel hükümlerin uygulanması ile kastedilen, Türk Ticaret Kanunu ve diğer Kanun hükümleridir. Bu durumda, özel finans kurumlarına öncelikle, Kararname, Tebliğ hükümleri uygulanacak, daha sonra TTK. nunun anonim ortaklıklara ilişkin hükümleri (md. 269-474), gerektiğinde ticaret ortaklıklarına ait genel hükümler (md. 136-152), diğer ticari hükümler ve MK. BK. hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

Bu hükümler bütünü, Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak özel finans kurumları ile, yabancı ülkelerde kurulup da, Türkiye'de faaliyette bulunan veya bulunacak olan kurumlar için geçerli olacaktır.

III — KURULUŞ

1. Kuruluş Şartları

Anonim ortaklık şeklinde kurulmaları zorunlu olan özel finans kurumlarının ortak sayısı ve sermayesi özel olarak tesbit edilmiştir.

Kararname'de "kurumların en az 100 ortaklı bir anonim şirket şeklinde kurulmaları şarttır" ifadesi yer alırken (md. 3), Tebliğin 3.

¹¹ RG. 21.3.1984 tarih ve 18348 sayı.

¹² RG. 13.11.1985 tarih ve 18927 sayı.

¹³ RG. 11.12.1985 tarih ve 18955 sayı.

Bunların ötesinde, çeşitli vergi düzenlemelerinde özel finans kurumlarını ilgilendiren bazı hükümlerin bulunduğunu da belirtmeliyiz.

maddesinde "asgari 5 tanesi kurucu ortak olmak üzere en az 100 ortaklı bir anonim şirket şeklinde kurulmaları şarttır" hükmü getirilmiştir. Bu hüküm, değişik ve yadırganacak bir şekilde kaleme alınan ve hukukumuzda ilk defa karşılaşılan bir düzenlemedir. Kuruluşun kolaylaştırılması amacını taşısa dahi, ilgili hükmün TTK.nun ani kuruluş sistemi ve 276. vd. maddeleri ile bağdaştırılması güçtür. Bu sistemde, esas mukaveleyi tanzim ve imza eden ve sermayenin tamamını taahhüt edenler ya 5 veya 100 kişidir.¹⁴ Düzenlemenin, bu ifadelerle sadece tedrici kuruluşu amaç edindiğini ise söylemek mümkün değildir. Nitekim uygulama da aksi yönde gelişmiş ve her iki kurum ani kuruluş hükümlerine bağlı olarak kurulmuştur.

Kurucularda müflis olmama veya yüzkızartıcı suçlardan mahkûmiyetlerinin bulunmaması şartı aranmaktadır (Tebliğ md. 3).¹⁵ Bu engellerin bulunmadığı, kuruluş izni için Merkez Bankası'na yapılacak başvuruda talep edilen "kişisel durum belgesinde" ayrıca kanıtlanacaktır.¹⁶

Sermaye şartında, "ödenmiş sermaye" kavramı temel alınmış ve bunun 5 milyar TL.'dan az olamayacağı hükme bağlanmıştır. Öte yandan, bu sermayenin ödenme şekli bakımından da, TTK. dan çok farklı bir sistem getirilmiştir. Ödenmiş sermayenin 1/4'ü def'aten, geri kalan kısmı altı ay içinde nakden ödenmek zorundadır. Asgari sermaye olarak öngörülen 5 milyar TL.'dan daha fazla sermaye ile kurulan özel finans kurumlarının sermayelerinin 5 milyar TL.ni aşan kısmının ödeme şartları Başbakanlık - Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca ayrıca belirlenecektir (Kararname ve Tebliğ md. 3). Böylece, TTK. da yönetim kuruluna ait bulunan sermaye borcunun ödenmesini çağrı (apel) yetkisi, bir bakıma Müsteşarlığa bırakılmış olmaktadır.¹⁷

Kurumların merkez şubesi dışında, açacakları her şube için, ayrıca Müsteşarlıkça belirlenecek miktarda sermaye ayırmak zorunludur.

¹⁴ Bankalar Kanunu'nun 5. maddesi b bendi hükmü de, 100 ortaklı ifadesine rağmen, 100 kurucu şeklinde yorumlanmıştır. Bkz. POROY, R. (Tekinalp/Çamoğlu), Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 3. B. İst. 1984, s. 231.

¹⁵ Bu şart, banka kurucularını düzenleyen Bankalar Kanunu 5. madde c. bendi hükmünün aynıdır. Finansal kiralama şirketleri kurucuları için de aynı şartlar öngörülmüştür. Bkz. Finansal Kiralama İşlemlerinde Bulunacak Şirketlerin Kuruluş ve Şube Açmaları İle Denetlenmelerine Dair Yönetmelik, md. 3/3. (RG. 28.9.1985 tarih, 18882 sayı)

¹⁶ Bkz. Merkez Bankası 1 No.lu Tebliğ md. 3; ayrıca karış. GÜNAL, agm. s. 36.

¹⁷ Karşl. TTK. md. 285 vd; Bankalar Kanunu md. 5; Sermaye Piyasası Kanunu md. 7/

Yabancı ortaklar sahip oldukları sermaye payını bankaca alım satımı yapılan döviz cinsinden nakit olarak Türkiye'ye getireceklerdir.

Kurumlar, Merkez Bankası'nın olumlu görüşü ve Müsteşarlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu izni ile kurulabileceklerdir. Dolayısıyla kuruluş izni için öncelikle Merkez Bankası'na başvurulacaktır.¹⁸

Hisse senetleri açısından da, banka hisse senetlerine benzer, fakat TTK. dan farklı şekilde bazı özellikler tesbit edilmiştir: Buna göre, hisse senetleri nama yazılı olacak, nakit karşılığı çıkarılacak ve itibari değerleri 100.000 TL.'dan aşağı olamayacaktır (Tebliğ md. 4).

Tebliğ'de, Türkiye'de ikâmet etmeyen ortakların sermayenin tümüne sahip olabilecekleri açıkça belirtilmektedir.

Bu özel hükümlerin dışında kuruluş şartları bakımından TTK.nunun ilgili hükümleri uygulanacaktır.

2. Kuruluş Usûlü

TTK.'da anonim ortaklıklar için öngörülen sistemden farklı olarak, özel finans kurumlarında Bakanlar Kurulu'ndan izin alma şartı da getirilmiştir. İşte, bu iznin alınması için gerekli işlemlerin yapılması dışında, TTK.nunun kuruluş prosedürü özel finans kurumlarında da aynen uygulanacaktır. Dolayısıyla, seçilen kuruluş türüne göre yapılacak işlemler ve bunların sırası değişik olabilecektir. Buna göre, ani şekilde kurulacak bir kurumun kuruluş safha ve işlemleri şu şekilde olacaktır :

- Esas sözleşmenin hazırlanması, imzalanması ve imzaların noterce tasdik edilmesi,
- Bakanlar Kurulu'ndan kuruluş izni alınması,
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınması,
- Mahkeme tasdiki,
- Ticaret Siciline tescil ve ilân.

Gerek Kararname'de gerekse Müsteşarlık Tebliğinde özel finans kurumlarının tedrici şekilde kurulmasını engelleyen bir hüküm mevcut değildir. Bu itibarla istenildiği takdirde kurumlar TTK. nunun

¹⁸ Başvuruda aranacak bilgi ve belgeler Merkez Bankası Tebliği'nin 3. maddesinde gösterilmiştir.

tedrici kuruluş ve Ser. PK. nunun ilgili hükümlerine bağlı olarak halka başvurmak suretiyle de kurulabileceklerdir. Tedrici kuruluşun safha ve işlemleri ise şöyle sıralanabilecektir :

- Esas sözleşmenin hazırlanması, imzalanması ve imzaların noterce tasdik edilmesi,
- Bakanlar Kurulu'ndan kuruluş izni alınması,
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınması,
- Halkı ortaklığa katılmaya davet izni için Kurul'dan izin alınması,
- İzahnamenin tescil ve ilânı ile sirküler yayınlanması,
- Halkın iştirak taahhüdünde bulunması ve blokaj işlemlerinin gerçekleştirilmesi,
- Kalan pay bedellerinin taahhütname veren tarafından ödemesi,
- Kuruluş genel kurulu toplantısı,
- Mahkeme tasdiki,
- Tescil ve ilân.

3. Faaliyete Başlama Şartları

Bankalarda olduğu gibi (Bankalar Kanunu md. 10-11), bu kuruluşlarda da, ayrıca faaliyete başlama izni öngörülmüş ve bu iznin Merkez Bankası tarafından verilmesi kararlaştırılmıştır.

Bu izin için Bakanlar Kurulu'ndan kuruluş izni alındıktan ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuruluş işlemleri tamamlandıktan sonra başvurulabilecek ve Merkez Bankası'nca başvuru tarihinden itibaren en geç bir ay içinde, uygun görüldüğü takdirde faaliyet izni verilecektir.¹⁹

IV — ORGANSAL YAPI

1. Genel Olarak

Anonim ortaklık şeklinde kurulacak özel finans kurumlarının organları TTK.'na paralel bir şekilde düzenlenmiş, fakat farklı noktalar ayrıca tesbit edilmiştir. Farklı düzenlemelerin dışında TTK.nun

¹⁹ Merkez Bankası Tebliği, md. 4 ve 5; Müsteşarlık Tebliği md. 6; karışl. 7506 Sayılı Kararname md. 15/f.

anonim ortaklık organlarına ilişkin hükümlerin uygulanacağı, 7506 sayılı Kararname'nin 1. maddesi gereğidir. Kararname'nin 5. ve Müsteşarlık Tebliğinin 10. maddesinde, kurumun organları; genel kurul, idare meclisi ve denetleme kurulu olarak tesbit edilmiştir. Biz bu organlarla ilgili olarak sadece TTK.'dan farklı hususlara değinmekle yetineceğiz.

2. Genel Kurul

Özel finans kurumu düzenlemelerinde, genel kurul konusunda, sadece oy hakkı ve oy hakkı sınırlamaları ile genel kurulda temsilcilik bulundurma ve kârın sermayeye eklenmesi hükme bağlanmıştır. Bu hükümler dışında TTK. 360-399. maddeleri uygulanacaktır.

Genel kurulda en az 1.000.000 TL. lık paya sahip olanlar bir oy hakkı elde edebilmektedir. 1.000.000 TL. dan az paya sahip ortaklar paylarını birleştirerek veya ortaklardan birine vekâlet vermek suretiyle oy hakkını kazanabileceklerdir.²⁰

İdare meclisi başkan ve üyeleri ile birinci derecede imza yetkisine sahip olanlar vekâleten oy kullanamayacak, bunlar dışında kalan kişilerin vekil olarak kullanacakları oy sayısı ile kendi oyları toplamı, sermayenin onda birine tekabül eden miktarı geçemeyecektir.²¹

7506 sayılı Kararname'nin 5. maddesine 11.12.1985 tarihinde yapılan ek ile, özel finans kurumu genel kurullarında, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bir temsilci bulunduracağı ve bu temsilcinin genel kurul tutanağını imzalayacağı hükme bağlanmıştır. Bu hüküm, Bankalar Kanunu 19. madde hükmünün ayıdır.

Genel kurul ile bağlantılı ve ayrıca düzenlenen bir diğer konu da, özel finans kurumunun elde ettiği kârların sermayeye dönüştürülmesidir. Kârların sermayeye eklenmesinde TTK. prosedürü terk edilmiş ve özel bir yöntem öngörülmüştür. Müsteşarlık Tebliğinin 28. maddesine göre, kurumların elde ettikleri kârlardan Türkiye'de mu-

²⁰ Merkez Bankası Tebliği md. 9. karışl. Bankalar K. md. 18, TTK. md. 373. Böylece en az 10 paya sahip olma, oy hakkı için asgari şart kabul edilmiş ve eski Bankalar Kanunu'nun 28 sayılı KHK ile değişikliğinden önceki 14. madde hükmüne benzer bir hüküm hukukumuzda tekrar sokulmuştur. TTK. na ters düşen bu Bankalar Kanunu hükmünün yorum ve tartışmaları için bkz. EREM, F./ALTIÖK, A./TANDOĞAN, H., Bankalar Kanunu Şerhi, 6. B. Ank. 1975, s. 42 vd.

Tebliğin 9. maddesi hükmünün TTK. 373. maddeden önemli ölçüde ayrıldığı ve her paya en az bir oy hakkı tanınmadığı açıktır.
²¹ Hüküm, Bankalar Kanunu'nun 18. maddesinin 2 ve 3 nolu bent hükümlerine benzemektedir. Yalnız, bankalardan farklı olarak finans kurumlarında denetçiler ve sermaye payı ne olursa olsun ortaklar vekâleten oy kullanabileceklerdir.

kim olmayan sermaye sahiplerine isabet eden net miktarların tamamını veya bir kısmı, kurumun talebi ve Müsteşarlığın kararı ile sermayeye ilâve edilebilecektir. Bu hüküm, öngörülen kârlardan sermaye artırımında TTK. işlemlerinin uygulanmayacağı sonucunu doğurmaktadır.

3. İdare Meclisi

Yönetim kuruluna ilişkin olarak üye sayısı ve üyelerin görev süresi ile yönetim kurulu kararları defterinin düzenlendiğini görüyoruz. Yönetim kurulu 7 üyeden oluşacaktır ve görev süreleri 3 yıldır.²²

Yönetim kurulu kararları, aralarında açık bırakılmamak ve satış aralarında çıkıntı olmamak şartıyla, tarih ve numara sırasıyla, Türk Ticaret Kanunu'nun defterlere ilişkin hükümleri uyarınca tasdik edilmiş müteselsil sıra numaralı bir deftere günü gününe kaydedilecek ve her kararın altı üyeler tarafından imzalanacaktır. Yönetim kurulunca gerekli görüldüğü takdirde, bu defterler ayrıca —hukuki belge niteliğini taşımaksızın— ikinci nüsha olarak yabancı dilde de tutulabilecektir. Yönetim kurulu karar defterinin tutulma şekline ilişkin bu hüküm, Bankalar Kanunu'nun 30. maddesine paralel şekilde ve oldukça ayrıntılı düzenlenmiş bir hükümdür.²³

Görüldüğü gibi, bu iki husus dışında finans kurumlarının yönetim ve temsil organı, tamamen genel hükümlere (TTK. hükümlerine) bırakılmıştır.

4. Denetleme Kurulu

Denetim organında, TTK. hükümlerine nazaran biraz daha günün gereklerine uygun hareket edildiği söylenebilir.

Denetleme kurulu 3 üyeden oluşmaktadır. TTK.nunun 347. maddesinden farklı olarak, sınırlar içinde tesbit imkânı kaldırılmış ve sabit bir sayı belirlenmiştir. Yönetim kurulu düzenlemesinin aksine, denetim organında görev süresine değinilmemiştir. Denetleme kurulu üyelerinin ikisinin Türk tâbiyetinde olması şartı aranırken, TTK. dan farklı olarak denetçilerde özel ehliyet öngörülmüştür. Buna göre denetçiler malî, iktisadî, hukukî alanlarda ve muhasebe konusunda bilgi ve tecrübe sahibi kişilerden seçilebilecektir. TTK. sisteminde sadece gerçek kişilerin denetçi seçilebilmeleri kabul edilirken, Tebliğde

²² Müsteşarlık Tebliği md. 11. karşı. TTK. md. 312, 314; Bankalar K. md. 21.

²³ TTK. md. 326/3'de ise, yönetim kurulunun tutacağı defterler arasında "idare meclisi kararlar defteri" sadece sayılmakla iktifa edilmiştir.

Türk Hukukunda ilk defa, tüzel kişilerin de denetçi seçilebileceği öngörülmüştür. Bu önemli, bir yeniliktir.²⁴ Nihayet, TTK.nunun 354. maddesinde düzenlenen denetçilerin ihbar yükümlülüğü, biraz daha geniş şekilde ele alınmış, bir raporla ve belgelere bağlı şekilde genel kurula, Müsteşarlığa ve Merkez Bankası'na yönelik yerine getirileceği hükme bağlanmıştır.

5. Genel Müdür

Tebliğde, finans kurumlarının genel müdürleri hakkında da hükümler getirilmiş (md. 12), fakat kanımızca en önemli bir nokta —müdürlerde ehliyet ve tecrübe şartı— ihmal edilerek öngörülmemiştir. Banka genel müdür ve yardımcılarında Bankalar Kanunu'nun (md. 24) aradığı ehliyet ve tecrübe şartı burada da aranmalı idi.

Genel müdürün, kararların yürütülmesinden dolayı yönetim kuruluna karşı sorumlu olacağı, Tebliğde açıkça belirtilmektedir.

Kanımızca, bu düzenleme, müdürlerin TTK. 342. madde gereğince finans kurumuna (ortaklığa), pay sahiplerine ve alacaklılarına karşı olan sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Genel müdür, yönetim kurulunun tabii üyesi sayılmakta, fakat toplantılarda oy kullanamayacağı belirtilmektedir. Bu son hüküm de hukukumuz için yenidir. Bankalarda genel müdürün yönetim kurulu tabii üyesi sayılacağı belirtilirken (Bankalar K. md. 21), toplantılarda oy kullanma yasağı getirilmemiştir. Bu itibarla özel finans kurumları genel müdürlerinin yönetim kurulundaki pozisyonları oldukça ilginçtir.

Genel müdür veya yardımcılardan en az birinin Türkiye'de mukim veya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması zorunlu kılınmıştır.

V — İŞLEYİŞ

1. Faaliyetlerinin Kapsamı

Özel finans kurumları, işletme konusu ve faaliyet bakımından, hem bir anonim ortaklık, hem de bir banka gibi düşünülmüş ve faaliyet alanları geniş tutulmuştur. Aslında değişik ekonomik, hukuki yapı ve fonksiyonlarının sonucu, işletme konularının geniş kapsamlı tutulması zorunlu olmaktadır.

Kararname'nin 1. maddesinde çok genel olarak fon toplayıp, bunu çeşitli şekillerde kullandırma amacıyla kurulacağı belirtilen fi-

²⁴ Aynı yönde GÜNAL, agm. s. 34.

nans kurumlarının, bulunabilecekleri faaliyetler, Kararname değişiklik ve ekleri, Müsteşarlık Tebliği ile genişletilmiş bulunmaktadır.

Müsteşarlık Tebliği'nin 25. maddesine göre, Kurumlar aşağıdaki faaliyetlerde de bulunabileceklerdir :

- Kasa kiraya vermek,
- Havale ve transfer işlemleri yapmak,
- Fizibilite etüdüleri hazırlamak, Merkez Bankası aracılığı ile Müsteşarlık'tan izin almak koşulu ile :
- Teminat mektubu vermek,
- Ortaklık kurmak,
- Ticari amaçla mülk alım-satımında bulunmak,
- Katılma hesaplarında biriken fonlarla tarımsal endüstri alanında işletmeler kurmak ve çalıştırmak,
- Özel projelerin finansmanı için ve münhasıran o işe tahsis edilmek üzere müstakil hesaplarda fon toplamak.

Öte yandan 85/30-7 sayılı Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığı Tebliği'nde (md. 19), kurumların kredi temini ile döviz işlemlerine aracılık edebilecekleri de hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Belirtmelidir ki, bu sayılan iş ve faaliyetler de gerektiğinde genişletilebilecektir. Çünkü, Müsteşarlık Tebliği'nin 25. maddesinde, Merkez Bankası'nca uygun görülecek diğer iş ve hizmetlerin de finans kurumları tarafından yapılabileceği açıkça belirtilmektedir.

TTK. 271. madde gereği, anonim şirket olarak kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi maksat ve konuda faaliyette bulunabilmeleri imkânı ve özel düzenlemelerle tanınan yukarıda sıraladığımız imkânlar gözönünde tutulunca, kurumların ülkemizde mevcut ve özel statülü anonim ortaklıklar içerisinde en geniş işletme konusuna sahip ortaklıklar olduğu ortaya çıkar. Nitekim, Al Baraka ve Faisal Finans Kurumunun esas mukaveleleri maksat ve faaliyet bakımından incelendiğinde, ilgili maddelerin çok geniş kapsamlı kaleme alındıkları görülmektedir.

Görüldüğü gibi, kurumlar, tüm bankacılık faaliyetlerini yapabilmektedirler. Ayrıca gerektiğinde her türlü ticari faaliyette de bulunabileceklerdir. Burada şu soru akla gelmektedir : Kurumlar, sermaye piyasası aracılık faaliyetinde de bulunabilecekler midir veya sermaye piyasası yardımcı kuruluşu olarak çalışabilecekler midir? Özel

finans kurumlarına ilişkin mevzuatta bu konu düzenlenmediği gibi, sermaye piyasası mevzuatında da doğrudan bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, faaliyette bulunan iki özel finans kurumunun esas mukavelelerinde bu tür faaliyetlerin yapılabileceği anlamına gelen hüküm ve ifadeler mevcuttur.

Kanımızca, kurumların sermaye piyasası mevzuatı açısından aracılık faaliyetinde bulunabilmeleri için özel hükümler getirilmesi gerekmektedir. Banka sayılmadıkları için kurumlar sermaye piyasası mevzuatının bankalara ilişkin hükümlerinden otomatik olarak yararlanamazlar. Aracı kurum statüsüne girip borsa bankerliği belgesi alabilmeleri için ise, ya faaliyetlerinin yasal açıdan daraltılması ve mevzuata uydurulması, ya da istisnai hüküm getirilerek aracılık faaliyetinde bulunabileceklerinin hükme bağlanması gerekir.

Yine, mevcut hükümlere göre “menkul kıymetler yatırım ortaklığı” kurmalarına yasal bir engel bulunmamasına karşılık, Ser. PK. md. 35 gereğince, banka sayılmadıkları için ayrıca “menkul kıymetler yatırım fonu” kuramayacaklardır.

2. Fon Toplama Yolları

Kurumların faaliyette bulunabilmeleri için kaynak temin etmelerine veya para sağlamalarına “fon toplama” ismi verilmiş ve kurumların esas itibarıyla iki şekilde kaynak sağlayabilecekleri öngörülmüştür.²⁵ Cari hesaplar ve katılma hesapları.

Cari Hesaplar :

Bu hesap, TL. veya döviz cinsinden nama yazılı olarak açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen, her an geri çekilebilme özelliği taşıyan, karşılığında hesap sahibine faiz, kâr veya her ne nam altında olursa olsun bir bedel ödenmeyen ve tasarruf mevduatı sigorta fonu kapsamına girmeyen fonların oluşturduğu bir hesap türüdür.

Cari hesaplar, kurum hesaplarından ve katılma hesaplarından bağımsız olarak ve kendi içinde de Türk lirası hesapları ile döviz hesapları şeklinde ayrı ayrı muhasebeleştirilir ve işletilir. Hesap alacaklıları, yatırmış oldukları fonların tamamı için bu fonu kabul etmiş

²⁵ Aslında, kurumların diğer ticari, aracılık vb. faaliyetlerinden sağlanacak gelirlerini de diğer bir fon kaynağı olarak göstermek mümkündür. Çünkü bunların çoğunu cari hesap veya katılma hesabı içinde yer alan bir kaynak olarak göstermek olanağı yoktur. Bkz. GÜNAL, agm. s. 25.

olan kurumun sermaye ve ihtiyatları ile cari hesaplar karşılığı aktifleri üzerinde birinci derecede imtiyazlı alacaklı sayılmaktadır.

Kurumların cari hesaplara kabul edebileceği azami fon tutarı, öz kaynakları toplamının on katını aşamayacaktır. Cari hesaplarda biriken fonların % 10'u nakit olarak kasada veya bankalarda tutulacak, diğer bir % 10'u ile katılma hesaplarında biriken fonların % 1'ine tekabül eden miktar T.C. Merkez Bankası'nda bloke edilecektir.²⁶

Katılma Hesapları :

Bu hesap, kuruma "kâr ve zarara katılma hesabı akdi" karşılığında yatırılan fonlardan oluşmakta ve gerçek veya tüzel kişilerce nama yazılı olarak açtırılmaktadır. Bu hesaplara, Türkiye'de mukim gerçek ve tüzel kişiler Türk lirası yatırabilecekleri gibi, yurt dışında çalışarak döviz geliri elde eden Türk uyruklu kişiler ile yurt dışında mukim gerçek ve tüzel kişiler de döviz yatırabileceklerdir.

Katılma hesabına yatırılan fonlarda kâr ve zarara katılmalı ödünç akdi söz konusu olmaktadır.

Fonlar katılma hesaplarına azami 5 yıl için gerçek ve tüzel kişiler tarafından yatırılabilen ve bununla ilgili hesaplar en az 100.000.— TL. ile açılabilir. Katılma hesapları, "Kâr ve Zarara Katılma Hesabı Akdi" ile gerçekleştirilmektedir. Bu hesap ve akdin özellikleri Müsteşarlık Tebliğinde ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Hesaplar 90, 180, 360 gün ve daha uzun vadeli açılabilir. Her grup kendi içerisinde bir bütün oluşturacak ve ayrı ayrı muhasebeleştirilecektir.

Hesap sahibine faiz veya sabit bir gelir ödenemeyeceği gibi, ana paranın aynen geri ödenme garantisi de verilemez. Kurumun, hesap sahibine ödeme yükümlülüğü, "birim hesap değeri"ne göre hesaplanmakta ve değişkenlik göstermektedir. Hesap sahipleri lehine tahakkuk ettirilecek gelirler vergi mevzuatı açısından mevduat geliri sayılmıştır.

Katılma hesaplarında biriken fonlar üzerinde alacaklıların herhangi bir talep hakkı yoktur. Alacaklılar, kurumun sadece sermaye, ihtiyat ve dağıtılmamış kârlarına yönelebileceklerdir.

Kurumun bu hesapların işletilmesinden doğacak kârdan ve zardan alacağı pay % 20'den çok olamayacaktır.

²⁶ Bkz. 7506 sayılı Kararname md. 2, 6; Müsteşarlık Tebliği md. 15, 16, 17; Merkez Bankası Tebliği md. 8, 9, 10.

Cari hesaplarda olduğu gibi katılma hesaplarında biriken fonlar da "Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu" kapsamı, dışında tutulmuşlardır.

Vade bitimini takip eden 5 iş günü içinde kapatılmayan hesapların vadesi aynı vade ile yenilenmiş sayılır. Hesabın vadesinde yenilenmeyeceği Kurum'a önceden ihbar edilebilir. Ayrıca 30 gün önceden ihbar etmek koşulu ile vadesinden önce para çekilebilir. Vadesinden önce çekilebilecek azami tutar, fonun yatırılmış olduğu vade grubunun çekim tarihinde kâr göstermesi durumunda o güne kadar hesap sahibince yatırılmış olan tutar kadar, ilgili vade grubunun zarar görmesi halinde ise, birim hesap değeri kadardır.

Katılma hesaplarında dağıtılacak kâr ve zararın hesaplanmasında "Birim Değeri", "Hesap Değeri" ve "Birim Hesap Değeri" gibi kavram ve ölçüler esas alınmış ve düzenlemelerde bunlar ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Nihayet, döviz üzerinden hesap açılması halleri de özel olarak düzenlenmiştir.²⁷

"Kâr ve Zarar Ortaklığı" belgesine ilişkin düzenlemelerde, gerek özel finans kurumlarının ortaklıklara katılmasında gerekse özel finans kurumlarında açılan katılma hesaplarında, kâr ve zarar ortaklığı belgesi çıkarma imkânı getirilmiş bulunmaktadır.²⁸ Bu su-

²⁷ Katılma hesapları ile ilgili hükümler;

- 83/7506 sayılı Kararname md. 2, 6, 7, 11.
- Müsteşarlık Tebliği md. 18, 19, 21, 22, 23 ve 24.
- Banka Tebliği, md. 12, 13, 14 ve Ek 1, 2.

Cari hesaplarda ve katılma hesaplarında zamanaşımı konusu da özel düzenlemeye tâbi tutulmuş ve cari hesaplarda, hespla ilgili son muamele tarihinden veya hesap sahibinin herhangi bir şekilde en son yazılı talimatı tarihinden itibaren 10 yıl geçmiş olması halinde, katılma hesaplarında ise, ilk vade bitiminden itibaren 10 yıl süre ile hesap sahibi tarafından bir işlem yapılmaması veya aranmama hallerinde, hesap tutarının Hazine hesabına geçirilmek üzere Merkez Bankası'na devredileceği öngörülmüştür. Kurumlara zamanaşımına konu olacak hesap alacaklılarını uyarmak amacıyla ilân ettirme yükümlülükleri getirilmiştir (Müsteşarlık Tebliği md. 24).

Kurumlarda kâr ve zarara katılma konusu için ayrıca bkz., DURAKBAŞA N Özel Finans Kurumları Kâr ve Zarara Katılma Hesaplarında Kâr ve Zarar Bölüşümü, Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, Yıl. 22, Sa. 12, Aralık 1985, s 43 vd.

²⁸ Sermaye Piyasası Kurulu'nun "Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 30 Sayılı Karar'da Öngörülen Kâr ve Zarar Ortaklığı Belgeleri Çıkarılmasına Dair Tebliği'nin (Seri III No: 2) 3. maddesi son fıkrası hükmü (RG. 13.12.1984 tarih ve 18604 sayı).

1986 Mart ayı itibariyle, mevcut kurumlar katılma hesapları karşılığı henüz KOB çıkarmamışlardır.

retle, katılma hesabı sahipleri, kurumun belgeyi çıkarması şartıyla, hesaplar karşılığında bir menkul kıymet de alabileceklerdir. Ancak, Sermaye Piyasası Kurulu'nun KOB düzenlemesi ile, özel finans kurumlarının katılma hesabına ilişkin düzenlemeler arasında vâde, asgari hesap ve belge miktarı gibi konularda bazı farklılık veya uyumsuzlukların mevcut olduğunu belirtmeliyiz.

Özel finans kurumları, hesaplara para toplamada yaygın şube örgütüne sahip bankaların aracılığına başvurmuşlar ve seçtikleri bankalarla muhabirlik anlaşması yapmışlardır. Gerçekten de ülkemizde en uzak ve küçük yerlerde dahi şubeye sahip olan bankalar, hem malî piyasanın, hem de sermaye piyasasının vazgeçilmez bir unsurudur.²⁹ Bu itibarla özel finans kurumları fon toplamada banka şubelerinin yardımını almak durumundadırlar. Banka şubeleri, kurumun adına hareket etmekte ve gönderilen sözleşmeleri kullanarak açılan hesaplarda toplanan paraları kuruma havale etmektedir.

3. Fon Kullanma Esasları

Özel finans kurumları topladıkları fonları çok geniş imkânlarda kullandırabileceklerdir. Fonların kullanımı cari hesaplar ve katılma hesaplarında değişik hükümlere tâbi tutulmuştur;

Cari Hesaplarda Toplanan Fonların Kullanımı :

Herşeyden önce, bu hesaplarda toplanan fonların % 10'unun nakit olarak kurum kasasında veya bankalarda, diğer bir % 10'unun da Merkez Bankası'nın belirleyeceği menkul kıymetler veya nakit olarak Merkez Bankası'nda tutulması gerekmektedir. Bu blokaj yükümlülüğündeki oranlar Merkez Bankası'nca değiştirilebilecektir. Düzenlemede yer alan "% 10'nun kurum kasasında veya ticari bankalarda" ifadesini anlamak ve özel finans kurumlarının yapısı ile bağdaştırmak güçtür. Çünkü, kurumların fonlarının bir kısmını, faiz esası ile ve kendi sistemlerinden farklı çalışan bankalara yatırmaları çelişki ve hatta hukuka aykırılık yaratır. Ülkemizde bankaların bugünkü hukuki yapısı karşısında bu hükmün uygulanma kabiliyeti yoktur.

Fonların % 20'si dışında kalan kısım iki eşit gruba ayrılmakta ve ilk % 50 gerçek ve tüzel kişilere bir yıldan uzun vadeli olarak, ka-

²⁹ Sermaye Piyasası Kanunu gerekçesinde (Bölüm V, a); "Diğer yandan, gerek yaygın şube şebekelerine sahip olmaları gerek büyük itibar müesseseleri olmaları dolayısıyla aracı kurumlar dışında, bankaların da aracılık faaliyetlerinde bulunmaları sağlanmıştır" ifadesi yer almaktadır.

lan % 50'lik kısım ise en çok 12 ay vadeli olarak ticari işleri finanse etmek için kullanılabilir. ³⁰

Cari hesaplardan bir gerçek veya tüzel kişiye kullanılabilir azami fon tutarı, kurumun öz kaynaklarının % 10'u ile sınırlanmıştır.

Katılma Hesaplarında Toplanan Fonların Kullanımı :

Bu hesaplarda toplanan fonların % 1'ini karşılayan bir meblağ, Merkez Bankası'nda nakit veya menkul değer olarak bloke edilecektir.

Cari hesaplardan farklı olarak, katılma hesaplarından bir gerçek veya tüzel kişiye kullanılabilir fon tutarında herhangi bir sınırlama öngörülmemiştir. ³⁰

Bloke edilen kısım dışında katılma hesabında biriken fonlar, esas itibarıyla şu şekillerde kullanılabilir: ³¹

- Üretim Desteği Sağlanması,
- Kâr ve Zarara Katılma Yöntemi İle Fon Kullanma,
- Kira Akdi (Leasing), ³¹
- Mal karşılığı Olan Vesaikin Alım-Satımı Yoluyla Fon Kullanma,
- Fonların Bankada Tutulması, ³²
- Diğer Hizmet ve Faliyetlerde Kullanılma.

³⁰ Fon kullanımını düzenleyen hükümler :

- 83/7506 sayılı Kararname md. 8.
- Müsteşarlık Tebliği md. 7, 20, 26, 29.
- Banka Tebliği md. 9, 10, 11, 14.

³¹ Burada Finansal Kiralama Şirketleri ve bunların faaliyetlerine ilişkin düzenleme ile Müsteşarlık Tebliği düzenlemesi arasında bir çelişki bulunduğunu belirtmeliyiz. Müsteşarlık Tebliği, özel finans kurumlarına finansal kiralama ve fonları leasing faaliyetlerinde kullanabilme imkânı sağlarken, sonraki (28.9.1985) tarihli "Finansal Kiralama İşlemlerinde Bulunacak Şirketlerin Kuruluş ve Şube Açmaları İle Denetlenmelerine Dair Yönetmelik" finansal kiralama şirketlerinin, leasing işlemleri dışında başka işlem yapamayacağını ve faaliyette bulunamayacağını hükme bağlamıştır (Yönetmelik md. 20).

³² Tebliğ, diğer yollarla kullanılmayan fonların atıl kalmaması için bankalarda değerlendirilebileceğini öngörmektedir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, bu fon kullanma şekli sistem ve düzenlemeye ters düşmekte ve en azından uygulanma kabiliyeti bulunmamaktadır. Çünkü, faiz esasına dayalı çalışan Türk Bankalarından bu kuruluşların faiz almaları mümkün değildir. Tek seçenek, kendi sistemlerine göre çalışan yabancı bankalardan yararlanabilmektir.

Özel finans kurumlarının, cari hesaplarda ve katılma hesaplarında toplanan fonlarla bağımsız bir işletme kurması veya herhangi bir işletmeye sermaye koyarak ortak olması yasaklanmıştır. Kurumun veya ortaklıklarının katıldıkları işletmelerin tümüne bu hesaplardan kullandırılacak fon miktarı ise, bu hesaplarda toplanan fonların azamî % 20'si ile sınırlanmıştır.³³

Özel finans kurumları, fon kullandırma yolları çok çeşitli olmasına rağmen, uygulamada fonlarını daha çok üretim desteğinde kullanmakta, kısa vadeli fonlarla ticareti finanse etmekte, fakat yatırımların finansmanı gibi uzun vadeli fon kullandırmayı pek tercih etmemektedirler.

VI — DIŞ DENETİM VE SORUMLULUK

1. Dış Denetim

a) Yetkili Kuruluşlar ve Denetimin Şekli

Özel finans kurumları diğer anonim ortaklıklar ve bankalar gibi, kendi iç organları tarafından gerçekleştirilen denetimin yanısıra, bazı kamu kuruluşları tarafından da denetlenmektedir.

Denetime yetkili kuruluşlar olarak, Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Merkez Bankası öngörülmüştür.³⁴ Ancak, Türk Ticaret Kanunu ve Ortaklıkların Denetimine Dair Tüzük hükümleri gereğince anonim ortaklıklar hakkında uygulanabilecek denetimin de eklenmesi gerekmektedir. Bu kuruluşlar içinde, en geniş yetkiye Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı sahip bulunmaktadır. Nitekim düzenlemelerde; "Müsteşarlık bu kurumlarda her zaman denetleme yetkisini haizdir" hükmüne açıkça yer verilmiştir.

Müsteşarlığın denetim yetkisi çok geniş bir şekilde ve genel olarak ifade edildiğine göre, özel finans kurumlarının her türlü faaliyet ve işlemleri bu denetim kapsamına girecektir. Diğer taraftan Müsteşarlık Tebliği'nin 30. maddesi son fıkrası hükmüne göre; Müsteşarlık, gerekli gördüğü takdirde, transferi istenen kârlara ilişkin vergi beyannamelerini ve kayıtları inceleyebilecek ve diğer meblağların kurum defter ve kayıtları ile tasfiye sonuçlarına uygunluğunu her zaman kontrol ettirebilecektir. Müsteşarlığın denetim konusunda, Ma-

³³ Bkz. Müsteşarlık Tebliği md. 29.

³⁴ 83/7506 sayılı Kararname md. 12; Müsteşarlık Tebliği md. 31. Ayrıca karışl. Bankalar Kanunu md. 61-65; 3098 sayılı Kanunla Değiştirilen 1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu md. 4, 40, 43.

liye ve Gümrük Müfettişleri, hesap uzmanları ve banka yeminli mu-rakıplarından yararlanacağı hususu da düzenlemede belirtilmekte-dir.

Kararname'ye yapılan eklerle, Müsteşarlığın, kurumların genel kurul toplantılarında temsilci bulunduracağı ve bu temsilcinin ge-nel kurul tutanağını imzalayacağı hususu ile,³⁵ kurumların ilân ve reklâm esaslarının bankalar uygulamasına benzer şekilde Müsteşar-lık tarafından tesbit edileceği hükme bağlanmıştır. Nihayet, şube açılması Müsteşarlığın iznine bağlanmış olup, şubelerin tasfiyesi veya faaliyetlerinin tatili hususlarının, Merkez Bankası'na ve Müsteşarlığa bildirilmesi gerekmektedir.

Merkez Bankası'nın denetim yetkisi ise, "Kurumların işlem ve hesapları Banka'ca denetlenir" şeklinde ifade edilmiş ve belirli he-sap belgelerini veya sonuçlarının, belirli dönemlerde Merkez Ban-kası'na gönderilmesi zorunlu kılınmıştır.³⁶

b) Denetim Sonucu

Yapılan denetimler sonucunda, özel finans kurumlarının mev-zuata ve işletme amaç ve ilkelerine aykırı durum ve işlemleri tesbit edilirse, Merkez Bankası'nın da görüşü alınmak suretiyle müsteşar-lık tarafından kanun ve işletme amaç ve ilkelerine uygunluğun sağ-lanması için uygun bir süre verilerek, bu süre içerisinde kurum ta-rafından gerekli tedbirler alınmadığı ve düzeltmeler yapılmadığı tak-dirde, Kurum Bakanlar Kurulu tarafından geçici veya daimi olarak faaliyetten men edilebilecektir.³⁷

2. Sorumluluk

a) Hukukî Sorumluluk

Özel finans kurumları'na ilişkin düzenlemelerde hukukî so-rumlulukla ilgili özel hükümler getirilmediğine göre, Kararnamenin 1. maddesi ve Bankalar Kanunu'nun 96. maddesi gereğince, Türk Ti-carete Kanunu ve ilgili diğer kanunların hükümleri uygulanacaktır.

Sorumluluk doğuran fiil ve işlemin niteliğine ve bunları yapan veya yerine getirenlerin şirket görev ve yetki kademelerindeki du-rumuna göre, Türk Ticaret Kanunu ve Borçlar Kanunu'nun ilgili hü-kümleri uygulama alanı bulacaktır.

³⁵ Karşl. TTK. md. 378 ve md. 297.

³⁶ Bkz. Müsteşarlık Tebliği md. 31; Merkez Bankası Tebliği md. 16.

³⁷ Bkz. 83/7506 sayılı Kararname md. 12; Müsteşarlık Tebliği md. 32. Ayrıca karşl. TTK. md. 274/2, 435.

b) Cezaî Sorumluluk

Özel finans kurumlarında cezaî sorumluluk konusunda da açık ve özel düzenlemeler yapılmamış ve sadece kovuşturma usulüne değinilmiştir.

Bankalar Kanunu'nun 96. maddesinde özel olarak düzenlenecek hususlar arasında cezaî sorumluluğa yer verilmemiştir. Yine Bankalar Kanunu'nun ceza hükümlerini düzenleyen 79-88. maddelerinde 96. maddeye atıf bulunmamaktadır. Dolayısıyla, özel finans kurumlarındaki suç ve cezaî sorumluluk konusu, Türk Ceza Kanunu hükümleri, Türk Ticaret Kanunu'nda yer almakla birlikte özel finans kurumlarına da uygulanabilecek ceza hükümleri ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun ve buna İlişkin Karar hükümleri ve nihayet gerektiğinde Sermaye Piyasası Kanunu'nun 47. maddesi hükmü ile çözümlenecektir. Şüphesiz, bu hükümler bütünü içinde, 1567 sayılı Kanun ve bununla ilgili Kararlar ağırlık kazanmaktadır. Nitekim, özel finans kurumları düzenlemelerinde açıkça; "Bakanlar Kurulunca kurumlara ilişkin olarak çıkarılan kararnamelere ve bu kararnamelere bağlı olarak çıkarılacak tebliğlere aykırı davranışlar"dan sözedilmiş ve özel finans kurumları esaslarının belirlenmesi yetkisi Bankalar Kanunu'nun yanısıra 1567 sayılı Kanun ve buna bağlı Karar'lara dayandırılmıştır.

Özel finans kurumlarına ilişkin olarak yapılan düzenlemelere aykırı davranışlardan dolayı, Merkez Bankasının da görüşü alınarak, Müsteşarlık tarafından Cumhuriyet Savcılığı'na yazılı başvuruda bulunulması suretiyle kovuşturma yapılabilir. Savcılığa başvuru Müsteşarlığa müdahil sıfatını kazandırmaktadır. Diğer taraftan, özel finans kurumları ile ilgili olarak çıkarılan kararname ve tebliğlere aykırı fillerin işlendiğini öğrenen Cumhuriyet Savcıları Müsteşarlığa durumu ileterek inceleme talep edebileceklerdir.

Cumhuriyet Savcılarının kovuşturmayaya mahal olmadığına dair kararlarına karşı Müsteşarlık itiraza yetkilidir.³⁸

VII — SONA ERME VE TASFİYE

Özel finans kurumları Bankalar Kanunu'na tâbi olmadığı için, Kanunun 96. maddesinde, tasfiyelerine hangi hükümlerin uygulanacağını Bakanlar Kurulunca düzenleneceği belirtilmiş ve buna dayanılarak kararname ve tebliğde özel tasfiye hükümleri getiril-

³⁸ 83/7506 sayılı Kararname md. 14; Müsteşarlık Tebliği md. 34. Ayrıca karşı. Bankalar Kanunu md. 87; Sermaye Piyasası Kanunu md. 49.

miştir. Bu itibarla, kurumların tasfiyelerinde TTK'nunun anonim ortaklıkların tasfiyesi hakkındaki hükümleri uygulanmayacaktır.

Kurumlar faaliyetlerini tasfiye etmek istedikleri takdirde, durumu Müsteşarlığa bildirecekler, müsteşarlık kurumun durumunu, mevzuat ve işletme amaç ve ilkelerine uygunluk bakımından inceleyecektir. Yapılan incelemeler sonucunda;

1 — Kurumun durumu mevzuat ve işletme amaç ve ilkelerine uygun bulunursa, kurum en çok iki yıl içinde kendi kendini tasfiye edebilecektir. Ancak, tasfiye, müsteşarlığın ve görevlendireceği bir bankanın gözetiminde gerçekleştirilecektir.

2 — Kurumun durumunda, mevzuat ve işletme amaç ve ilkelere aykırılık tesbit edilirse veya kurum yukarıda belirtilen süre içinde kendi kendini tasfiye edemezse, Başbakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca tedrici tasfiye kararı alınır ve tedrici tasfiye Müsteşarlığın belirleyeceği bir banka tarafından yürütülür. Tasfiye işlemleri her altı ayda bir düzenlenen bir raporla Müsteşarlığa bildirilir. Tasfiye işlemleri cari hesaplar, katılma hesapları ve kurum hesapları için ayrı ayrı gerçekleştirilir.

Tasfiye karar ve işlemlerinde Türk Ticaret Kanunu'nun yanısıra İcra İflâs Kanunu ve diğer mevzuatın tasfiye ile ilgili hükümlerinin de uygulanmayacağı düzenlemelerde açıkça belirtilmektedir.³⁹

Bu özel düzenlemeler dışında, kurumlara özellikle sona erme konusunda, TTK'nunun anonim ortaklıklara ait hükümlerinin ve ticaret ortaklıklarına ilişkin genel hükümlerin uygulanması, Bankalar Kanunu'nun 96. ve Kararname'nin 1. maddesinin tabii bir sonucudur.

VIII — HUKUKİ AÇIDAN BANKA VE ÖZEL FİNANS KURUMU KARŞILAŞTIRMASI

Yatırım fonu ve yatırım ortaklıkları ile de benzerlikleri bulunmasına rağmen, özel finans kurumları daha çok banka benzeri kuruluşlardır. Yaptıkları işler bakımından bankalarla bir farklarının bulunmaması nedeniyle "Faizsiz Bankacılık" olarak adlandırılmaktadırlar. Ancak, kurumların düzenlenmesinde bankalar ile önemli

³⁹ 83/7506 sayılı Kararname md. 13/A; Müsteşarlık Tebliği md. 33. Karşl. Bankalar Kanunu md. 71, 72 ve TTK. md. 439-450. Hesapların tasfiyesi Müsteşarlık Tebliğinin 33. maddesi B. bendinde ayrıntılı düzenlenmiştir.

farklar yaratılmış, başka bir ifade ile, banka benzeri bu mali kuruluşlar tamamen özel bir düzenlemeye bağlanmışlardır.

Bu kısımda, banka - özel finans kurumu arasındaki hukukî düzenlemelerde yer alan farkları ana hatları ile belirteceğiz :

— Kurumlar her türlü bankacılık işlemlerini yapabilmelerine rağmen, bankalardan farklı olarak faize dayalı değil, “kâr ve zarara katılma” esasına dayalı olarak çalışmaktadırlar. Gerçekten, kararname ve tebliğlerde, mevduat benzeri fon toplama'nın yanısıra, bankalara tanınan tüm bankacılık işlemlerini yapma yetkisi bu kurumlara da tanınmıştır. Ancak, gerek fon toplamada gerekse fon kullandırmada, faiz değil, kâr ve zarara katılma ilkesi uygulanmaktadır.

— Bankalardan farklı olarak, bankacılık işlemlerinin dışında her türlü ticari faaliyette bulunabilmekte (mal alım satımı, ithalât, ihracat gibi) ve bir tüccar gibi hareket edebilmektedirler. Dolayısıyla, bankalara nazaran imtiyazlı durumda görünmektedirler. Bununla birlikte, yapılmasına izin verilen faaliyetler, kurumlarda uygulanan sistemin birer sonucudur.

— Banka ve özel finans kurumları için öngörülen asgarî sermayeler ve bunların ödenme şekilleri farklıdır. Müstakil olarak kuruluşlar için aranan asgarî sermaye farklı olduğu gibi, banka şubeleri için Bankalar Kanunu'nun aradığı asgarî özkaynak, kurumlarda önceden tespit edilmemiş, Müsteşarlığın takdir ve belirlemesine bırakılmıştır.

— Organların teşekkülü, sayısı, görev ve yetkileri, organ üyelerinin nitelikleri ve üyelere getirilen yasaklar bakımından da önemli farklar bulunmaktadır.

Bir kere, bankalarda öngörülen “Kredi Komitesi” kurumlar için aranmamıştır.

Banka yönetim kurulu üye sayısı 5 olarak tesbit edildiği halde, kurumlarda bu 7'dir. Banka yönetim kurulu üyelerinin yarısından bir fazlası ve genel müdür ve yardımcıları için belirli yüksek tahsil ve tecrübe şartı aranırken, kurum yöneticileri için bu türden bir şarta gerek görülmemiştir.⁴⁰ Bankalardan farklı olarak, yönetim kurulu nun tabii üyesi sayılan genel müdür için toplantılarda oy kullanma yasağı getirilmiştir. Bankalar Kanunu'nun 31. maddesi gereğince ban-

⁴⁰ Yalnız Faisal Finans Kurumu Anonim Şirketi Esas Mukavelesinin 46. maddesinde, genel müdür için yüksek tahsil ve tecrübe şartının arandığı görülmektedir.

kalarda çalışması yasaklananlar grubunda yer alan kişilerin kurumlarda çalışması mümkündür. Başka bir ifade ile, belli suçlardan hüküm giyen, iflâs eden, borsalarda üye veya yönetici olan kişilere kurumlarda çalışma yasağı getirilmesine gerek duyulmamıştır. Nihayet, banka yönetim kurulu üyeleri, denetçileri ve genel müdür ve yardımcılar için düzenlenen yemin etme ve mal beyanında bulunma yükümlülüğü (Bankalar Kanunu md. 28, 29), kurum ilgilileri için sözkonusu değildir.

Bankalarda çalıştırılması zorunlu kılınan ve bankaların işlemlerini, bankacılık ilkeleri ve mevzuata uygunluk yönünden denetlemekle görevli müfettişler, kurumlarda düşünülmemiş ve düzenlenmemiştir.

Denetim organı sayısı da farklı olup, Bankalarda en az 2, kurumlarda en az 3 olarak tesbit edilmiştir. Kurumlar için getirilen, tüzel kişilerin de denetçi seçilebilme imkânı, Bankalar Kanununda mevcut değildir.

Genel kurul'da oy kullanma esasları da farklı düzenlenmiştir. Bankalar Kanunu 18. maddesinin kabul ettiği pay sayısı kadar oy hakkına sahip olma ilkesinin tersine, kurumlarda en az 1.000.000 TL. lık paya sahip olanlar 1 oy hakkı elde etmektedirler. Vekâleten oy kullanmada, bankalardan farklı şekilde, denetçilerin ve sermaye paylarına bakılmaksızın ortakların vekil olarak oy kullanmaları imkânı sağlanmıştır.

— Kurumlar, bankalara uygulanan dış denetim hükümlerinden muaf tutulmuşlardır. Bankalar Kanunu'nun 61-65. maddelerinde düzenlenen "bir tür dış denetim tedbirleri paketi", özel finans kurumu düzenlemelerinde görülmemektedir.

— Fon ve kredi kullandırma sınırları ile ilgili olarak bazı farkların bulunduğunu da belirtmeliyiz. Kurum cari hesaplarından bir gerçek veya tüzel kişiye kullandırılacak azamî fon miktarı, Bankalar Kanunu'nun 38/2'de düzenlenen sınıra benzer şekilde düzenlenirken, katılma hesaplarından kullandırılabilir fon miktarı hiç bir sınırlamaya tabi tutulmamıştır. Öte yandan, katılan kurumların, katıldıkları işletmelere kullandırabileceği fon miktarı da, Bankalar Kanunu'nda öngörülen iştirak kredi sınırlarından farklıdır. Kredilerle ilgili olarak belirtilmesi gereken bir diğer husus da, bankaların kredi tahsislerinde çeşitli organların yetkileri sınırlandırılırken, kurumlarda bu tür sınırlamalara yer verilmemesidir.

— Kurumların fon (kaynak) kullandırma yöntemi, bankaların kredi verme işleminden farklıdır. Bankacılıkta kredi nakit veya

benzeri imkânlarla sağlanırken, özel finans kurumlarında çoğu kez mal teslimi veya devri suretiyle gerçekleştirilmektedir.

— Kurum hesaplarında toplanan paralar mevduat sayılmamakta ve fon kabul edilmektedir. Mevduat sayılmamanın bir sonucu olarak, hem cari hesaplara hem de katılma hesaplarına yatırılan paralar “Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu” dışında bırakılmışlardır.⁴¹ Bu itibarla, kurum hesap sahipleri, banka tasarruf mevduatı sahipleri için sağlanan 3.000.000 TL’ lik sigorta veya garantiden yararlanamayacaklardır. Tasarruf sahipleri, özel finans kurumlarında, sağlıklı yatırım yapılması şartı altında fazla kâr elde edebilme, tasarrufların değerlendirilmesi konusunda bankalara kıyasla daha fazla bilgi sahibi olabilme imkânlarına sahip olurken, banka tasarruf mevduatı sahiplerinden farklı olarak, ana para ve gelir (faiz) garantisi imkânlarından mahrum kalmaktadırlar.

— Her iki kuruluşa açtırılan hesaplarla ilgili diğer bazı farklar da gösterilebilir: Bankalardan farklı olarak hesap açtırma tabanını için 100.000.— TL. tutarında sınır tesbit edilmiş, hesaplarda zamanlaşımı ve hesapların kapatılması hususlarında farklı noktalar getirilmiştir.

— Kurumların Merkez Bankası’nda karşılık tutma ve bloke yükümlülükleri değişik şekilde düzenlenmiştir. Cari hesaplarda belli oranda (% 10) karşılık yatırma zorunluluğu getirilirken, katılma hesapları için böyle bir yükümlülük, —tasarruf mevduatı sigorta fonu dışında tutulma gerekçesine bağlı olarak— öngörülmemiştir. Sadece bu hesaplarda % 1 oranında Merkez Bankası’nda blokaj sözkonusudur.

— Bankalar için Kanunda getirilen “Muhtemel Zararlar Karşılığı Ayırma Yükümlülüğü” (md. 32) ve “Yedek Akçelerin kullanılması ve Yatırılması Şartları” (md. 33), kurumlarda mevcut değildir. Bu hususlar Türk Ticaret Kanunu hükümlerine bırakılmıştır.

— Cezaî sorumluluk hükümleri her iki kuruluştaki farklılık göstermektedir.

— Tasfiye, bankalardan farklı şekilde özel hükümlerle düzenlenmiştir.

— Nihayet, yıllık hesaplar ve kamuyu aydınlatma konusundaki farka da işaret etmeliyiz. Bankalar Kanunu’nun 51. ve müteakip

⁴¹ Bkz. Bankalar Kanunu md. 13/2; md. 65-70; 83/7506 sayılı Kararname md. 6/1; Müsteşarlık Tebliği md. 19/a, g. 15. Fakat bu maddelerde, hesap sahiplerine tahakkuk ettirilecek gelirler vergi mevzuatı açısından mevduat geliri sayılmıştır.

maddelerinde yıllık hesaplar bakımından getirilen "tek düzen" sistemi, hesapların ilanı ve ilgili mercilere gönderilmesi ve bunlarla ilgili diğer hususlar, özel finans kurumları için öngörülmemiştir. Bu eksiklik, iki kuruluş arasında önemli bir fark oluşturmaktadır.⁴²

IX — DEĞERLENDİRME

Türk ekonomisi ve mali sektörünün yeni kuruluşlarından olan özel finans kurumları, belirli bir ekonomik ve hukuki yapıya sahip bankalardan önemli farklılıklar taşıdığı için özel bir düzenlemeye tabi tutulmuşlardır.

Bu düzenlemeler, Türk Ticaret Kanunu ve Bankalar Kanunu gibi genel ve özel nitelikteki kanunlarla birçok noktalarda farklar yaratmıştır. Bir finans kuruluşu olarak yatırım fonu, yatırım ortaklığına, fakat genelde bankalara benzeyen özel finans kurumlarının mevcut düzenlemeleri "sui generis" bir yapıya sahiptir. Faaliyet ve işleyişleri geleneksel bankacılık faaliyet ve işleyişinden farklı olduğu için, farklı ve özellikleri olan bir düzenlemeye gidilmesi doğal karşılanabilir.

İncelememizde, özel finans kurumlarına ait düzenlemeleri hukuki açıdan ele aldık, farklı ve değişik hükümleri ortaya koymaya çalıştık.

Düzenlemelerin değerlendirilmesinde her şeyden önce, mali piyasada önemli bir yer işgal edebilecek bu kuruluşların bir kanunla değilse, kararname ve tebliğlerle düzenlenmesinin hukuk tekniğine ve uygulamasına pek uygun düşmediğini belirtmeliyiz. Benzer tüm kuruluşlar toplu ve tek bir kanunla düzenlenmişlerdir. Uygulamada ortaya çıkacak sonuç ve sorunlar da dikkate alınarak, ileride geniş kapsamlı⁴³ ve toplu bir kanun düzenlemesine gidilmesi yerinde olur.

Öte yandan, mevcut düzenlemelerde yer alan hükümler arasında çeşitli tutarsızlıklar da bulunmaktadır. Düzenlemelerin dayanağı olan kanun veya kanun hükümleri, kararnamede ifade edilmek gerekirken, Tebliğde belirtilmiş ve belirleme eksik gerçekleştirilmiştir.

⁴² Banka ve özel finans kurumu arasındaki farklar için ayrıca bkz. DURAKBAŞA, N., Özel Finans Kurumları Hakkında, Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, Yıl. 2, Sa. 10, Ekim 1985. s. 37 vd.

⁴³ Çünkü, mevcut kararname 17 maddelik bir kapsama sahiptir. Konuların büyük bir kısmı, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Merkez Bankası Tebliğleri ile düzenlenmiştir.

Özel finans kurumlarını denetleyecek ve işlemlerine izin verecek kuruluşların yetkilerinde bazen karışıklıklara sebebiyet verecek hükümler konulmuştur. Aynı konuda bazen Müsteşarlığın, bazen Merkez Bankası'nın veya Başbakanlığın yetkili kılındığı anlaşılmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu gibi temel kanunlarda düzenlenen bazı hususlar, özel finans kurumlarında o konuda değişiklik düşünülmediği halde, yanıltıcı ifadelerle düzenlenmiştir.

Bazı konularda ise hukukî düzenleme eksikliğinden söz etmek mümkündür. Örneğin, cezaî sorumluluk konusu çok çeşitli kanunlarla bağlantılıdır ve bazı fiil ve işlemlerde tereddüt doğmaktadır. Özel olarak düzenlenmesi zorunludur. Yine, özel finans kurumlarının sermaye piyasalarındaki hukukî statüleri açık değildir. Bu konuda doğrudan hükümler bulunmamaktadır. Düzenleme yapılmayan konularda ilgili kanun hükümlerinin uygulanacağı ifadesi, tüm hukukî soruları cevaplandırmaya veya çözmeye yetmemektedir.

Sonuç itibariyle, malî piyasaya önemli ve değişik kurum ve kurallar getiren özel finans kurumlarına ilişkin düzenlemelerin hukukî açıdan yeniden ele alınmasında ve bunların kanun yapma ve kanunla düzenleme teknik ve ilkesine uygun olarak tek bir kanunda toplanmasında, doğan ve doğabilecek tereddütlerin giderilmesi ve kurumlara güvenin sağlanması, kurumların işleyişi, tanıtımı ve benzer müesseselerle aynı hukukî tabana oturtulması yönlerinden büyük yarar görülmektedir. Bununla birlikte, henüz başlangıç döneminde bulunan ve faaliyetlerinin sonuç ve etkinlikleri yeni görülmeye başlayan bu kuruluşların hukukî düzenlemelerinin ele alınması ve yeniden gözden geçirilmesi için makûl bir bekleme süresine ihtiyaç olduğu şüphesizdir.